

ԱՐԵՎԱԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 8

ԸՍԹԷՌԻՆ, ՅՈՒԼԻՍ 7 1888

ԳԻՆ 6 ՍԷՆԹ

— ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

Ազգային Նախանձախնդրութիւն (Շար-
եւ վերջ) — Յուլիսի 20րդ — Բացատրու-
թիւն մը — Բաղարարական, Ընտրութիւնք ի Մ.
Նախանգս — Խաղաղութեան Բանալներն ի
Կէթիթիսպրկ — Ազատութեան Արձանը Ա.
(պատկերագար) — Նամակ առ Խմբագրու-
թիւն — Ընդդիմախօսութիւն Ուսմըքէն — Ար-
տասանմանի եւ Տեղական Լուրեր — Ծանու-
ցումներ :

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՆԱԽԱՆՁԱԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

(Շար. եւ վերջ)

Բեմին վրայ բարձրացած կը տեսնես
մի հայ տեսնարան. կրօնքը դրամ չա-
հելու, դիւրին պաշտօն մը ձեռք ձգելու
կամ ծոյցութեամբ ապրուստ ճարելու մի-
ջոց մը ըրած է իրեն: Նա կ'ատենարա-
նէ տեղացի խմբի մը. կը ներկայացնէ իր
հայրենի երկիր ունեցողի ժողովրդին. կը
նմանցունէ զիւր տուն անասնոց բնակա-
րաններուն. իւր հայրենակիցներն Աւետա-
րանին թշնամի անձեր կ'անուանէ. կ'ստոր
նացնէ ու կ'ստորանայ, կ'ստէ ու օգնու-
թիւն կը խնդրէ, կը խայտառակէ իր հայ-
րենակիցներն ու կը խայտառակէ և զիւր
անձ. իր երկրացւոց համար կատակներ
ընելով ինքզինք ծաղու առարկայ մը կը
դուռնէ և ի մի բան մատնելով իր աղբ-
կը մասնէ ինքզինքն: Իւր այս ամէնն անձ-
նական շահու համար...

Փողոցին մէջ սե մաղեր ու սե աչքեր
ունեցող անցորդ մը կը տեսնես, իւր շար-
ժումներ, քալումք, դէմք ու նայումք
իր օտարական լինելն կ'ապացուցանեն.
կը մօտենաս, կը խօսիս, բայց նա կըսէ
« Բուժանիէն » եւ, փոխանակ արմէնիէն
ըսելու, որովհետեւ այդ անունն անպատ-
ուութիւն է իրեն: ' ' ' առանց սակայն կը-
նայ դիտնալու թէ նոյն ինքն բեռն ու
անպատուութիւն է Հայութեան համար:

Նաուր կամ կառքի մը մէջ սա երկրի
լեզուին բոլորովին անտեղեակ Հայ մը կը
տեսնաս. նա գրպանին մէջ ունի հայե-
րէն լրագիր. բայց դուրս չ'հաներ. ամօթ
է, և ուրիշներու նմանելու համար անգ-
ղիարէն թերթ մը կը գնէ: Ստուգած իմ,
յետինն չար քան զառաջինն... վաճառի
նա թերթն բոլորովին ծուռ բռնած լի-
նելով՝ ներկայից ծիցաղն կը շարժէ:

Խմբակ մը կը տեսնես Հայոց. կը վի-
ճարանին ասոնք: Մին ինքզինք աշխար-
հաքաղաքացի կը հռչակէ, ուրիշ մ'այ
Ռուս ձեռնալն նախապատիւ կը սեպէ՝
ատելով իր սկիզբն: Նա ամբրիկացիին
առջև կուրանայ իր անունն, ըստ որում
կը կարծէ թէ Հայ անունն աննշան բան
մը լինելէ զատ՝ յարգ ալ չունի բնիկնե-
րու քով, առանց սակայն դիտնալու թէ
նոյն ինքն ու իր նմաններն են պատճառ
Հայ անունն ստորնանալուն: Երբոր Հայն
իր սկիզբն կուրանայ, օտարն զայն ատե-
լու իրաւունքն ունի ի հարկէ:

Սակայն ճշմարիտ մարդը իր անունն
նախանձախնդիր կը լինի: Երբ մէկի մը
անունն վար զարնուի, նորա անձը վար
զարնում կը լինի, վաճառ զի անունը մար
դըն է: Երբ մէկը իր անունն կ'անպատուէ,
անպատուած կը լինի իր անձ, և օտարը

դայն քարն ալ զարնելու իրաւունքն ունի : Հայ մարդը ուր որ ալ երթայ Հայ է . եթէ խափշիկ մը կով կասեան ցեղին մէջ ապրելով կրնայ նոյն ցեղին անդամը լինիլ , յոյժամ կ'սրիլի է համալուր թէ Հայն ալ ուրիշ ցեղի մը կամ ուրիշ ազգի մը մէջ ապրելով կարող է նոյնին դաւակը բլլալ : Տիկզերաց օրէնքն է որ մարդոց , ինչպէս նաեւ անասնոց մէջ տեսակներ զըրած է . ինքնաբերաբար չէ որ տարբեր տարբեր ազգեր ու ցեղեր առաջ եկած են այսօր : Նա որ իր տեսակը փոխելու անմտ թիւնն կընէ , մեղանշած կ'ըլլայ Տիկզերաց օրէնքին գէմ , որոյ հաստատողն մեծ ճարտարապետն է :

Մեր գաղթականութեան մէջ տիրող այս աննախանձախնդրութիւնն որ Հայրենիքէ բերինք մեզ հետ , աւելի ազդեալներ պիտի լինի հոս , քան ի Հայրենիս կրնար լինիլ . վասն զի մեր եղբոր ուրիշ ազգեր այնչափ չէին կրնար պատճառներ տալ մեզ մեր սկիւղն մոռնալու : Ամբիկայի նման աշխարհ մը մեր թերահաւատներն շուտով կ'ի օտարացնէ ու փորձաքար մը եղած է ապաքէն սեւը ճերմակէն ու պղնձը ստիկէն զանազանելու համար : Եւ արդէն ազգային նախանձախնդրութիւնն հայրենատիրութեան քոյրն է . նա որ այսպիսի երկրի մը մէջ ապրելով մէկտեղ կը մնայ նախանձախնդիր իւր երկրին կամ իր անուան , հայրենատէր մ'է անշուշտ :

Սակայն մեր խմբի տխուր կողմերուն վրայ մշտն խօսինք գուցէ վշտառութիւն մը բերէ ընթերցողին վրայ , ասոր համար աւելորդ չենք սեպեր ըսել թէ այս գաղթականութիւնն ունի և իր փառաւոր կողմերն . եթէ ազգային նախանձախնդրութեան ոգին մաւաթ է շատերու մէջ , բայց շատերու ալ փառքն ու պարծանքն է այսօր : Անուններ տալու տեղն ու ժամանակը չէ թէ և , բայց այսպիսիներն ճանաչելու մէջ չ'իյն զժողովրդին : Ազգային փոքր գործի մը մէջ անգամ կարելի է գործողի մը սիրտը կարդալ :

Սակայն հայ գաղթականութեան անդամաց մէկ կարեւոր մասին մէջ ալ ազգ . նախանձախնդրութեան ոգին թմրած է բոլորովին : Թմրութիւնն մահ կ'ընէ անշուշտ : Այսպիսիներն են ահա որ հոգածութեան պէտք ունին : Մեռածէն չի կոյ , յոյս , բայց մարածէն մարդու ձեռք չի

կրնար քաշել : Այո , խթան պէտք է թմրածին համար , եթէ չենք ուղեր որ այսպիսիներն թմրութեան մէջ մաւանին երթան . . . :

Այսպիսի մի պաշտօն մ. ծաւ մասամբ կ'ծանրանայ ի հարկէ Հայկական Միութեանց վրայ :

ՅՈՒԼԻՍԻ ԶՈՐԱԸ

Անցեալ չորեքշաբթի օր Միացեալ Նահանգաց ազատութեան հարկեր տասն և երկուերորդ տարեգարծն էր : Ատենադարձ ազատ դրօշակն արեւու սկզբնական սահագոյն ճառագայթներուն հետ պաշտօնատանց , պալատաման բնակարանաց ու անշուք խրճիթներու վրայ բարձրացած ողջունեց այդ մեծ օրն յորմ , իրր մէկ դար առաջ , երկիրն ազատութիւն ձեռք բերեց : Ի հարկէ այդ օրն բոլոր նահանգաց համար տօն մ էր անխոր : Այս երկրի ժողովրդին վրայ գաղափար ունեցողներ միայն կրնան գիտնալ թէ ինչպիսի անցաւ նշանաւոր Զորսը : Բոլոր քաղաքացի ու գիւղերու միմիկորսր լեցուեցաւ այդ օր հրախաղերու ձայներով , վառօդի հոտերով , նուագամանայ եղանակներով ու զուարթութեամբ ժողովրդեան հրճուանայ ձայներով :

Յուլիսի չորսն , ինչպէս ամէն տարի նոյնպէս ալ այս անգամ իր զոհերն ունեցաւ . քանի քանիներ հրախաղերէ վիրաւորուած մեռան , շատեր թեթեւ կերպիւ փնտաւելով դրնացին պառկիլ հիւանդանոցներու մէջ տուժելու համար :

ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Արեգակի վերջի մի քանի թիւերուն մէջ հրատարակուած « ձրի լրագիր կարգաւն տեսակ մը գողութիւն է » խօսքին սխալ մեկնութիւններ տուած են մեր բաժանորդներէ ոմանք : Այս մասին թիւրիմացութեան տեղի չ'տալու համար հարկ կը համարինք ըսել թէ ցարք իրենց բաժանորդազիններն չի վճարող բաժանորդք պատճառ մը չունին ցաւելու , վասն զի անոնք բաժանորդազինն վճարելու խոստամբ է որ լրագիր կ'տանան :

Հարկ է ըսել նաեւ թէ Մասիս օրաթերթն երբեքն կը կրէր իր ճակտին վերայ հետեւաւն խոշոր տառերով թէ « ձրի լրագիր կարգաւն գողութիւն է » :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՍ

Եւրթուս մէջ Զօրավ. Հարրիսըն ամէն կողմերէ շնորհաւորութեան նամակներ ու հեռագիրներ ուտացաւ, որոց մէջ Պ. Շըրմէնինը մասնաւոր ուշադրութեան արժանի էր, որով նշանաւոր քաղաքագէտն շնորհաւորելէ վերջ Հանրապարտականոց Ընտրելին՝ իւր ալ օգնութիւնն կը խոստանար անոր ընտրութեան համար: Շիքսկոյի մէջ վերջի ընտրութիւնը տեղի ունենալէ անմիջապէս յետոյ, Ինտիանուպօլսոյ Ժողովուրդը Ընտրելոյն տունը շրջապատելով մ. ծ. ցոյց մը բրաւի պատիւ Զօրավարին: Նմանապէս Պ. Լ. Մօրթօն, Նիւ Եորքի հարուստ սեղանաւորը անցեալ երեքշաբթի օր իր ամաւորանոցէն վերադառնալով մի մ. ծ. բաղմութեան շնորհաւորութիւններն ընդունեց իր գրասենեակին մէջ:

Հանրապարտական թերթերն այնչափ վստահ են իրենց յաջողութեան, որչափ Ռամկապարտականներ կը յուսան թէ յաղթանակն իրենց կողմը պիտի մնայ նորէն: Անցեալ ընտրութեան ատեն Ռամկապարտականաց ընտրելին 219 ձայն վաստակեցաւ, իսկ Պ. Պէլէյն ստացաւ 182 ձայն, հետեւապէս առաջինը չահեցաւ: Հարկ է ըսել նաեւ թէ վերջի ընտրող ձայները 401 են: 1884-ի ընտրութեան ատեն այն նահանգներն որք Հանրապարտականաց քուէ տուին, կըսուի թէ այս տարի եւս նոյն կուտակցութեան պիտի տան իրենց ձայն: հետեւաբար սոքա ունին հիմայ 182 քուէներ, եւ որովհետեւ Ինտիանա իւր 15 քուէներն կը վստահացնեն թէ այս անգամ իր զաւկին, Զօր. Հարրիսընի պիտի սայ, ուրեմն Հանրապարտականք ունեցած կըլլան 197 քուէ, եւ յաղթելու համար չորսի մ'այն պէտք մը կը մնայ, զորս ձեռք բերելու համար, մ. ծ. դեր պիտի խաղան եղեր Պ. Լ. Մօրթօնի միջիւններն: Աս չորս հատիկ քուէներուն համար Հանրապարտականք աչք տնկած են Նիւ Ճէրզի եւ Քօննէքթիկէթ նահանգներուն, որոց առաջինն ունի ինն ձայն, իսկ վերջինն՝ չորս մ'այն:

Սակայն այս ամէնն Հանրապարտականաց հաշիւն է եւ բնականաբար հաշիւ որ « շուկան չեղներ »: Եւ առաջ իկայ նոյնմ բերի ընտրութիւնն ցոյց պիտի տայ յաղթութեան որ կողմ մնալն:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՆԵՐՆ

Ի ԿԷԹԹ Ի ՍՊԸՐԿ

Եւրթուս մէջ ներքին պատերազմի քրտան հինգերորդ տարեդարձն տօնուեցաւ: Այդ արիւննուշա կռուէն ապրող զինուորք ու զօրապետք համախմբեցան ի Կէթթիսպըրի, ուր տեղի ունեցաւ 25 տարիներ առաջ այդ պատմական կռուին, բայց այս գումարումն պատերազմի համար չէր: ո՛չ զէնքեր կային եւ ո՛չ զբրտհ: առջի թշնամի բանակներն հիմայ եղբայրներ էին որք համախմբուած էին հին պատերազմի դաշտին մէջ յանուն եղբայրութեան, աղատութեան ու միութեան: Այս վերադառնալուն հանդէսն տուեց երեք օր երեք օրեայ պատերազմին Ի յիշատակ: Դիւրին է երեւակայել թէ ինչ ահագին բաղմութիւն մը ներկայ գտնուեցաւ այդ աննման միութեան:

Անցեալ կիւրակի տղգային գերեզմանատան մէջ, Բէյնոլտի արձանին քով տեղի ունեցաւ առաջին միթինկ մը, ուր կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն: Բշ. առտու խումբերը զատ զատ խմբուեցան, իսկ կէս օրէ յետոյ ի մի խառնեցան: Նոյն երեկոյ տեղի ունեցաւ Հիւսիսայնոց ու Հարաւայնոց ընդհանուր գումարումն, եւ երեքշաբթի Փոթոմաքի հասարակաց գումարումն սկսեցաւ:

Այս գումարմանց մէջ հայրենասիրական ասենախօսութիւններ եղան, ճառեր ու երգեր կարդացուեցան ու նուագարանաց ձայներն օդը զղրղեցին, առանց սակայն մահու եւ արեան:

Այս տարեդարձի հանդիսին առթիւ Նիւ Եորքի, Ճէրզիի եւ Փէնսիլվանիոյ ներկայացուցիչք նորանոր արձաններ մերկացուցին հոն:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆՆ

Ա.

Պէտք է հիշել, որ Երբեք չենք մեկնում կամ Նիւ Եորք հասնող ճամփորդն կամ գէպի այդ նշանաւոր նաւահանգստի բերանն նայող մէկը՝ ցորեկ ատեն այդ արձանի տեսքովն կը հրապուրուի սրահ մը, իսկ գիշեր ատեն ներս արձակած ակնախտիւ լոյսովն կը հրճուի մի պահ։ Այնպիսի լոյս մ'է այս որուն չայդ աչքեր միանգամ ետին դառնալով ակնարկ մը կը խնդրեն նետել այդ հրաշալիքի անցեալ պատմութեան վրայ։

Միացեալ Նահանգներն ու Գաղիա երկու մեծ Հանրապետութիւններ են, և դժուարին է գտնել ուրիշ երկու մեծ ազգեր որ թէ՛ ներկայի և թէ՛ անցելոյն մէջ այսչափ սերտ բարեկամութեամբ կապուած լինէին։ Գաղիա այն միակ ազգն է որուն շատ պարտական է այս երկիրն։ Միացեալ Նահանգաց յիշատակութեան կռուին, երբ այս երկիր ո'ւ և է ժամանակէ աւելի պէտք ունէր օգնութեան, Գաղիա 13,000 զօրք, 45 պատերազմական նաւեր, եօթն միլիոն տղարի չափ զրամ, 2 հարիւր թնդանօթ, չորս հազար վրան, 30 հազար ձեռք հանդերձ ու շատ ուսումնասիրք զրկեց ազատութիւնն պաշտպանողներուն։ Եւ որ աւելին է Ֆրանսա խափայէթ մը տուաւ այս երկրին որոյ անունն ամերիկացոց մէջ ահմահ է ապաքէն։

Այս երկու քոյր Հանրապետութեանց բարեկամութիւնն ամրապնդող յաւեթական յիշատակարան մ'է Ազատութեան արձանն զոր Գաղիոյ ժողովուրդն նուիրեց Միացեալ Նահանգներուն։ Այսպիսի յիշատակարան մը կառուցանելու գաղափարն քսան և հինգ տարի չափ առաջ Պ. Լապուլէյի տան մէջ ծնունդ առաւ, ուր ներկայ էին Պ. Պարթուլտի և այլ ակաճաւոր հիւրեր։ Այդ օրին վրայ հինգ տարիներ անցեր էին, երբ Պարթուլտի նորէն այցելեց իւր յիշեալ բարեկամն ի Վերսայլ։ Այս անգամ նորէն խօսք բացուեցաւ արձանի խնդրոյն վրայ։ Լապուլէյի մէջ այլոց ըսաւ մեծ անդրադարձին, որ հանդերձեալ էր Ամերիկա այցելել, թէ երթ և տես երկիրն, ուսումնասիրել զայն, և առաջարկէ մեր բարեկամաց կանգնել մեզ հետ արձան մը՝ ի նշան բարեկամութեան երկու քոյր Հանրապետութեանց։ Այս տեսակցութենէ քանի մը օր վերջ Պարթուլտի ճամբոյ ելաւ գէպի Նոր Ալ-

խարհ։ Երբ նա տեսաւ Նիւ Եորքի գեղեցիկ նաւահանգիստը ու Պէտք է հիշել, որ Երբեք չենք մեկնում կամ Նիւ Եորք հասնող ճամփորդն կամ գէպի այդ նշանաւոր նաւահանգստի բերանն նայող մէկը՝ ցորեկ ատեն այդ արձանի տեսքովն կը հրապուրուի սրահ մը, իսկ գիշեր ատեն ներս արձակած ակնախտիւ լոյսովն կը հրճուի մի պահ։ Այնպիսի լոյս մ'է այս որուն չայդ աչքեր միանգամ ետին դառնալով ակնարկ մը կը խնդրեն նետել այդ հրաշալիքի անցեալ պատմութեան վրայ։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆՆ

նին խնդրել մեծ քաջալերութիւններ գտաւ։ Երբ հէգ ճամփորդն այս քաղցր յիշատակներով ոտք կոխեց ի Ֆրանսա, հաղորդեց զայս նշանաւոր գաղիացիներու որք համախմբուած էին Լապուլէյի տան մէջ՝ Նոր Ալխարհէն նոր լուրեր լսելու համար։ Պարթուլտիի յուսալից տեղեկութիւնք ծնունդ առին Ֆրանսա-Ամերիկէն միութեան որ քիչ ատենէն արձանի շինութեան համար հանգանակութիւն

բացու՝ շրջաբերութեան հանելով առանձին սամեհի: Ֆրանք ժողովուրդն առատ նուէրներով աւելի քաջալերեց Միութեան ձեռնարկը, անանկ որ ամենէ համեստ դասու անդամներէն մինչ բարձրագոյն պաշտօնեաներն գրեթէ ամէնքնալ մասնակցեցան հանգանակութեան:

Մինչ գաղիացիք անդին դրամ կը հանգանակէին, հոս՝ Նիւ Եորքի մէջ ալ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ նշանաւոր ամերիկացիներէ: Այս յանձնախումբն խնդրեց կառավարութենէն հաւանութիւն՝ Գաղիոյ զաւակաց մեծ նուէրն ընդունելու: 1877-ի փետրուարին այս վերջինս փրօնապետաց այս ձեռնարկը գնահատելով մէկտեղ որոշեց նուէրն ընդունել, որուն տեղ յատկացուց Պէտլօ կղզին, զոր այնչափ սիրած էր Սկոտտ Պարթոլտի:

1878-ին Ազատութեան Արձանին գլուխը պատրաստուած լինելով՝ դրուեցաւ փարիզի արտօնատաշանդիսին մէջ: Քանի մը տարիներէ վերջ ողջոյն արձանն պատրաստուած էր, որ բաւական ատեն փարիզի մէջ ժողովրդեան ի տես դրուեցաւ: 1834-ին Գաղիական կառավարութիւնն յայտարարեց թէ ինքն ալ կուզէր մասնակցիլ այս գործին՝ ծանուցանելով միանգամայն թէ նուէրն Հանրապետութեան մի շոքենաւորով պիտի փոխադրուի ի Պէտլօ կղզին: Նոյն տարի յուլիսի չորսին, Միացեալ Նահանգաց ազատութեան տարեգարծի օրն, Պ. Լէսկօն, որ Պ. Նապոլէյի մահուընէ վերջ Ֆրանքօ-Ամերիկեան միութեան ատենապետն եղած էր, պաշտօնապէս արձանն յանձնեց Միացեալ Նահանգաց դեսպանին: Յաջորդ տարին, յունիսի մէջ Պարթոլտի հսկայ կերտն իզէր անուն զրահաւորով ծամբայ հանուեցաւ, որուն նմանը չ'տեսնուած ընդունելութիւն մը ըրին ամերիկացիք:

Տարի մը վերջ Ազատութեան Արձանն Լեցած էր իր յատուկ պատուանդանին վրայ որ Նիւ Եորքի Ուոլլսթրիթի բացած հանգանակութեամբ շինուեցաւ: Սոյն արձանի պաշտօնական բացումն տեղի ունենաւ 1886 հոկտեմբերի 27-ին մեծաւ հանդիսիւ, որուն ներկայ գտնուեցան աւելի քան մէկ հազար միլիոն անձեր: Այս ներկայից մտքէն կարելի չէ որ ջնջուին այն պատմական աւուր յիշատակներն:

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Նիւ Եորք, 1 Յուլիս

... Խմբագիր

Ճէրզի Սիթիի Հայկական Միութեան ներկայ անկերպարան վիճակը ու անդամաց մէջ տիրող ցրտութիւնն ու Ընդհանուր ժողով կազմելու անկարելիութիւնն կստիպէ զիս հետեւելին անկիւն մը խնդրել ձեր ազգագուտ չարաթաթերթին մէջ:

Ոմանց շնորհիւ մեր Միութեան մէջ ծագած խռովութիւնք այսօր անդամաց ինը տաս ներորդը յուսահատեցուցած է բոլորովին, որ սոքա կը պահանջեն Միութեան ստակներն Սուրբ Փրկչի աւաքէլ ու քայքայել Միութիւնն: Արդարեւ այսպէս վարուիլ շատ դժուար է փոքրամասնութեան համար որ մինչև ցայսօր Միութիւնն վերականգնել աշխատեցան և ցարդ կաշխատին ի զուր, բայց ինչօգուտ որ անդամաց ամենէ մեծ մասն այսպէս կը պահանջեն ուրեմն ստիպուած ենք համակերպիլ:

Իմ կարծեօք լաւ է որ շուտ վերջ տանք այս խառնակութեանց ստակները, կուրի հիմն այսինքն, զրկենք ազատինք, և մենք կամ մի նոր ընկերութիւն կը կազմենք և կամ որ աւելի օգտակարն է, կը միանանք Նիւ Եորքի Միութեան հետ: Քանի որ մեր նպատակն է օգտակար լինիլ, պէտք չէ որ այսպէս մնանք ու չի մասնակցինք հայ ընկերութեան մը:

Խմբագիր, այս մասին խնդրելով և ձեր աջակցութիւնն, մնամ

ՆԱԽԱՆՁԱՆԴԻՐ ԱՆԴՍՄՆ

Այս նամակն կը յանձնարարենք Ճէրզի Սիթիի Հայկական Միութեան անդամաց ուշադրութեան, որք առանց իրենց առջի նախանձելի վիճակը մտաբերելու, այսօր կտպրին այսպէս պառակտեալ կերպիւ: Համակրելով հանդերձ Պ. Նամակագրի յայտնած ինչ ինչ գաղափարներուն մեր կործինքն կը յայտնենք մի առանձին յօդուածով: Բայց և այսպէս աւելորդ չենք սեպեր սլոմ՝ ըսել թէ շատ աւելի լաւ է գործող փոքրամասնութեան համար աշխատիլ աշխատողներու հետ, քան թէ կապուած կաշկանդուած մնալ սնուտի վիճարանութիւններու մէջ, որոնց կը թուի թէ վերջ չ'կայ:

ԸՆԴԴԻՄԱՆՅՍՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍԹԸՐ, 2 յուլիս

Տեսնելով որ քաղաքէս հեռու ապրողներ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն ձեզ տեղւոյս Հայերուն վրայ՝ այսօր հարկ կը համարինք մենք ալ մեր աւետածին ու գիտցածին պէս քիչ մը լուրեր տալ ձեր ընթերցողաց:

Հայերը կապրին հոս շատ կանոնաւոր կերպիւ, անանկ որ գործաւոր մը անկէ աւելի աղէկ չ'կրնար ապրիլ, մինչդեռ անբարոյական Իսլանտացին, Իտալացին և Հրեան մեր Հայերէն քանի մը անգամ գէշ կապրին՝ դրեթէ լոկ գետնախնձոր ուտելով: Հայերն՝ 10-15 ը ընկերանալով հինգ կամ եօթն սենեակ ունեցող տուններ կը վարձեն՝ 20-25 տուար ամսական վարձ վճարելով: Սոքա ունին բաւական վարձ խոհարարներ որք մաքուր կերակուրներ կը պատրաստեն՝ ամիսը 10-15 տուար թուղի ստանալով: Հայերն կուտեն ամէն օրեր թարմ միս, որոյ փունդն է 10—12 սէնթ. նաև աւտու իրինկուն կը խմեն տաւոր թէյ ընտիր կաթով. կը հազնին մաքուր հագուստ. կիւրակի աւուր հագուստներն նոր ու կանոնաւոր են, անանկ որ տարբերութիւն չեն ըներ ուրիշ ազգերու հագուստէն, մինչև թէ շատերն անգլիարէն չեն գիտեր խօսիլ. և թէ տոնք արբեցող չեն ուրիշ ազգերու նման և ոչ ալ ուրիշ գէշութիւններ ունին: Իրաւ որ 500 Հայերու մէջ հազիւ կարելի է հինգ խմորներ գտնալ, և ատ ալ նշանակութիւն չունի անշուշտ: Գործաւոր Հայերը շարժական 5-4 թաւէր ծախք ունին ուտելիքի համար. օրական վարձ կառնեն թեւ քաղաքներն երկուքէն մինչև երեք տուար, իսկ միւսներն մէկ թաւէր 25 էն մինչև մէկ ու կէս թաւէր: Կան նաև շատ մը խեղճ ու անգործ Հայեր որք տարիէ աւելի կամ պակաս է որ անգործ կը չըլին: Գործող ազգայիններն միշտ կ'օգնեն ասոնց, ստակ կուտան որ ապրին մինչև որ գործ առնեն ու վճարեն:

Քարբերդցի Հայր երբ Ուսթըր կուգայ, առաջին անգամ կը փոխէ Կ. Պօլէն բերած հագուստը ու նոր կառնէ կը հագնի: Բայց ցաւալին այն է որ Պարոն Ա. Գ. Աստիկեան իր վերջի յօգուածներուն մէջ բոլորովին սրտաւ դրած է այս մասին, մինչդեռ իւր աւաջին յօգուածին մէջ կըսէր թէ նպատակ չունի բնաւ ինքն Ուսթըրի Հայերն անպատուելու և անպատուող Սանթիկեանին ալ գէժ գրած էր: Պ. Յօգուածագիրն տարիի մը չսփ կայ որ քաղաքէս մեկնած է և

կերի ի նա լաւ գիտէ որ Հայերն հոս փունդը 2-3 սէնթ արժող միս չեն առներ, չորս և կամ եօթն մարդ մէկ սենեանի մէջ չեն նընջեր և թէ երկու տարի կամ երկու ամիս Կ. Պօլի գլխարկով ու ապակի կոճակներ առնեցող հագուստներով պատու Հայեր չ'կան: Ուրեմն հարկ է որ Պ. Աստիկեան իր ազգն զրպարտէ ու անպատուէ պարապ տեղն: Հոս Հայերն իրեն ըսածին պէս չեն. Իսլանտացիներէն, Իտալացիներէն ու Հրեաներէն շատ բարձր պատիւ ունին:

Փառք Աստուծոյ, մենք ունինք անանկ անանկ մարդասէր, ազնիւ, միանգամայն ազգասէր երէց մը յանձին Պատուելի Ա. Անդրիասեանի որ ամէն պարագայի մէջ կը խնամէ ժողովուրդն, և սրմէ շատ գոհ ու շնորհակալ ենք:

ԱՍՍՏՈՒՐ ԲՍԹԻԿԵԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ յունիսի 13 ին Պօլոյ Սուրբ Փրկչի Հիւանդանոցի 54 ըդ տարեդարձի հոնդէսն կատարուած է նոյն հաստատութեան մէջ: Ս. Պատրիարքն նոյն օր հանդիսաւոր Ս. պատարագ մատուցեր է Հիւանդանոցի մատրան մէջ, ու քարոզ խօսելով յիշած է ողբոյն բարերարներն, մասնաւորապէս զանոնք որք բարերարած են Հիւանդանոցին: Յետոյ սեղան տրուած է հարիւրի չափ հիւրերու, ուր կարգ մը հարուստներ իրենց բացակայութեամբ փայլած են:

Սա տալ եղարձի առթիւ շատ մը նուիրատուութիւններ տեղի ունեցած են յօգուտ Հիւանդանոցին:

Արեգակի յատաթիկայ թուին մէջ պիտի հրատարակենք Պ. Քլիվելլնտի պատկերն ու կենսագրութիւնն, նմանապէս մեր դաւող մի քանի թերթերն պիտի պարունակեն թէ ազգային և թէ ուրիշ օգտակար նկարներ:

Քօնկոյէն Լիւրբուլ հասնող վօլթա շոգեհաւը լուր բերած է թէ Արուսեակի մէջ տալ ու հիւանդութիւն կայ : Ըսթանլիի շաւղին հեռակալ խումբեր ճամբուն վրայ մարդու ոսկորներ գտած են : Ըսթանլիի վրայ վերջ նախան լուր մը առնուած չէ տակաւին : Մաճօր Պարթըլթ հաւտալով որ մեծ Խուզարկուն 500 մընէ տակ չէ յառաջացած գէտի Խարթում, կը պատրաստուի երթալ միանալ յիշեալին :

— Աւսարաւիոյ Մէլլուրն քաղաքին մէջ այս տարի ցուցահանդէս մը պիտի կատարուի, որոյ յատկացեալ շէնքը կը բռնէ քսան արտաւար գետին և կարծէ 200,000 անգլիական ոսկի :

— Պ. ար Լէսթըս բաժնէ թէ Երկու տարին Փանամայի հօշակաւոր նեղուցն բացուած պիտի լինի :

— Չայնա շոգեհատն անցեալ շարթու 700 չինաստանցիներ հանած է յանգլիական Քուլումպիա, ուսկից այս նորեկներ կը խորհին մանեկ Միացեալ Նահանգաց մէջ :

— Համալգային ծովային բնդհանուր ժողով մը պիտի տեղի ունենայ անշուշտ Ռաշինկիլընի մէջ : Վերջի որոշման մը համեմատ Պ. Նախագահին թողուած է այս գումարման օրը որոշել :

— Միաց. Նահանգաց վերջի պատերազմին աւելցած վաւօղն գետ նոր լինցած է : Վերջի տակաւն գործածուեցաւ անցեալ ապրիլ ամսոյ մէջ :

— Տիկին Պէլլին դժգոհութիւն յայտնած է՝ իւր առն այն մերժման համար որով շուգեց նախագահական ընտրելի լինի :

— Նիւ Եորքի Ռօրլի օրաթերթի Տէր Խմբագիրն Պ. Փալիճը գրեթէ բոլորովին կոյր է այսօր, և վերջերս եւրօպա գնացած է՝ դարման մը գտնելու համար :

— Պրազիլիոյ կայսրն Միլանի մէջ հիւանդ պառկած ատեն՝ օրը 400 տոլար օթեանի վարձ, 20 տոլար սառի, 800 տոլար Պրազիլիա զրկուած հետագրներու և 240 տոլար իր երկու բժիշկներուն կուտայ եղեր :

« Սինսինատիի Էնքփայրը » Լրագիրն կը պատմէ թէ անցեալներն երեկոյ մը քաղաքին նշանաւոր մի ընկերութեան գրադիրը, Պ. Պ. Կուլման գրասենեկին մէջ տեսար մը ընդօրինակած ատեն՝ յանկարծ ստքի ելնելով կէս բարկութեամբ կը հարցնէ իրեն մօտ կեցողին — Ինչու մարեցիր ձրագն, տակաւին գործս լինցուցած չեմ :

— Ըրազը մարեւ. ինչ եղաւ քեզի, կը պատասխանէ երկրորդը :

— Աստուած իմ կուրցած եմ ուրեմն, կը կոչէ գրադիրն՝ յուսակաւոր իշխալով նորէն աթոսին վրայ : Անմիջապէս մասնագէտ բը-

ժիշկներ կը կանչուին ու կը հաստատեն տըլտուր ճշմարտութիւնն :

— Սյա տարուայ ընտրելիներուն փոխ-նախագահական քանտիտատներն նախագահականներէն ծեր են : Սյա չորսին մէջ Պ. Կ. Քլիվլընտ տարօք ամենէ պղտիկն է, տեսած է միայն 51 դարուններ : Զօր. Հարրիսըն 55 տարեկան է : Պ. Մօրթօն ինն տարի մեծ է Զօրաւարէն, իսկ Պ. Թուրման 74 նշաններ գըծած է կեանքի դաւաղանին վրայ :

— Բասինէն կը հեռագրեն թէ տեղւոյն ծոմապահն 44 օր անսուղ մեալ է վերջ՝ յուլիս մէկին մեռած է վերջապէս :

— Շիքակոյի Հանրապարականաց ընդհանուր ժողովին առթիւ օրական մէկ ու կէս մըլիոն տոլարի առետուր ու ծախք եղած է յիշեալ քաղաքին մէջ, բայց սովորական ծախք ու առետուրներէն :

— Անցեալ Յունիսի մէջ Նիւ Եորք հասնող դալթականաց թիւն 52,186 էր, իսկ անցեալ տարի յունիսին 43,565 անձեր հասած էին :

— Պ. Վէլս պատրաստած է Յակոբ Մարշալի մի գեղեցիկ արձանն զոր պիտի կանգնէ Քալիֆօրնիոյ մէջ, ճիշդ այն տեղ ուր Մարշալ առաջին ոսկւոյ հանքը գտաւ :

— Փորձաւորաց մէկ դասն կը ջանայ այժմ Մերաիոյտին նոր օրէնք մը քուէարկել տալ, այն է կառավարութեան գործածած բոլոր տաղաքեալ թուղթերն փոխանակ շոգեհարժ մեքենաներու, ձեռքի մամուլներով ապրել տալ, որոքէս զի աշխատաւորաց գործ բացուի : Այսպիսի բան մը անկալալոյններն ի հարկէ կը նմանին այն Անգլիացիներուն որք տարիներ առաջ տարադագործներու յատուկ շոգեհարժ գործիքներ պարունակող գործատուն մը այրեցին :

— Մ. Նահանգաց բնակիչներուն թիւը 60 միլիոնն անցած է այժմ և օրէ օր զգալի կերպիւ աւելնալու վերայ է :

— Ազատ Որմնագրաց ընկերութեան Ամերիկայի անգամաց թիւն է 600,900 : Բոլոր աշխարհի մէջ այս Ընկերութիւնն ունի հինգ միլիոնի չափ անգամ :

— Բոլոր աշխարհի մէջ այժմ կը հրատարակուին 40,000 Լրագիրներ, սոցա 15,000 Եւրոպայեալ Նահանգաց, 5,500 Եւրոպայի, 5,000 Եւրոպայի, 4,092 Եւրոպայի, 2,000 ճարտի, 1,400 Եւրոպայի, 1,200 Եւրոպայի-Հուն գործայի, 1,000 Եւրոպայի զատ բոլոր Ասիոյ, 850 Եւրոպայի, 800 Ռուսիոյ, 700 Աւստրալիոյ, 600 Յունաստանի, 450 Եւրոպայի, 500 Եւրոպայի, 500 Պեկինիոյ և մնացած հազարն այլեւայլ երկիրներու մէջ կը հրատարակուին : Այս քառասուն հազար թերթերու կէսն անգլիարէն լեզուով իւրոյ կընծայուին, բայց քանի՞ն հայերէն . . . :

Մ Ա Ն Ի Ս
Ա Մ Ս Ա Թ Ե Ր Թ
Ա.Զ.Գ.Ա.ՅԻՆ, ԳԱՂ Ա.ԳԱԿԱՆ
 ԵՒ
ԳԻՏԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբէն. բաժանորդագրութեան գինն է թէ Պոլսոյ և թէ դաւառաց համար տարեկան մէկ քառորդ ոսկի — ձեռքէ կը ծախուի հատը 40 փարայի:

ՄԱՍԻՍԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԻՆ Ուղղանձինք պարտին գիւմը «Մասիս» ի խմբագրութեան Ղալաթիա, Նորատունկեան խան կոստանդնուպոլիս

ՆԵՐՍՆՍԻ ԵՒ ԱԼԻՇԱՆԻ

Պատկերներն պատրաստել տուած ենք ընտիր թանձրաքարտի վրայ թէ «ալպիւմի» մէջ դրուելու և թէ առանձին շրջանակաւ պատէն կախելու սովորական մեծութեամբ: Առաջիններու իւրաքանչիւրն կարծէ՛ց մէկ թիւ մեծերու հատը 10 սէնթ: Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է: Գներն կանխիկ: Տեղական նամա կադրոյժ կընդունինք:

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԼՐԱԳՐԱՅ ԹԱՅՄԸՆ

Մ Չ Ա Կ

Կ' ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱՐԱԹԸ Յ ԱՆԳԱՄ

Տարեկան գինն է 10 րուբլ, կէս տարեանը 6 ր. Բաժանորդագրուիլ ուզող ամերիկեան Հայք կը հրաւիրուին դիմել Արեգակ ի խմբագրութեան՝ անձամբ կամ նամակաւ:

“ՄՇԱԿ” ԿԱՐԳԱՑԷՐ

Տէր—խմբագիր

Հ. ԷԿԻՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵԳԱԿ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՐԵԳԱԿ

ՁԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

— ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ամերիկայի համար տարեկան 2 ու կէս տուր, վեցամսեայ 1 ու կէս տուր Թուրքիոյ համար տարեկան 2 ու կէս մէժիա, վեցամսեայ 1 ու կէս մէժիա Եւրոպայի և այլ երկրներու համար տարեկան 12 ֆր., վեցամսեայ 7 ֆր.

Գուրս զբիւրած Լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Բաժանորդագրեան ինքնիկ վճարելի են: Ձի հրատարակուած նամակ են. եւ չի տրուիր: Ծանուցու հետք կ'ընդունուին հայերէն, անգլիայերէն ու գաղկապէն լեզուներով:

— ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՌԹԻՆՔ —

Կոստանդնուպոլիս	Պատուարժան Վարչութիւն «Արեգակ» ի
Ջմիւռնիկա	Տ. Յ. Փափաղեան և Վահան Անտոնեան
Իսթանպուլ	Տ. Գեղամ Տ. Գրիգորեան
Սամսոն և Տրապիզոն	Տ. Միհրան Քիւրքճեան
Աստիա	Տ. Պետրոս Ուրփալեան
Տիւրքմենչայ	Արժ. Տ. Յովհ. Քէն. Պաշտասարեան
Նիւ Եդք	Տ. Յակոբ Իսկեան
Ճէրզի Սիթի	Տ. Համբարձում Ճամճեան
Ուսթըր	Տ. Ե. Քարսեան

Հասցէ

To the Editor of THE ARÉKAG, Stirling. (Morris Co.) N. J. U. S. America.